

TEZA:

1. Z uwagi na związanie stanowiskiem Sądu Najwyższego, Wyższy Sąd Dyscyplinarny, pomimo istotnych przesłanek mogących powodować przekonanie o słuszności wcześniej orzeczonej kary, dokonał jej zaostrzenia poprzez orzeczenie kary nagany celem realizacji funkcji kary w zakresie społecznego oddziaływania oraz w celach zapobiegawczych i wychowawczych, które ma ona osiągnąć wobec Obwinionego.
2. Z uwagi na treść orzeczenia Sądu Najwyższego, pomimo braku w jego treści wskazań co do podstaw zaostrzenia kary, jak również fakt, że orzeczona wcześniej kara nie spełniła swoich celów, a Obwiniony działał w warunkach powrotu do deliktu dyscyplinarnego, uzasadniona w ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego była zmiana orzeczonej kary z upomnienia na karę pieniężną w wysokości 3 000 złotych.

WO-207/22**ORZECZENIE****z dnia 23 lutego 2023 r.****Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie**
w składzie:**Przewodniczący:** SWSD Leszek Korczak /sprawozdawca/**Sędziowie:** SWSD Sławomir Pilipiec
SWSD Sławomir Bereza**Protokolant:** Piotr Ciepińskiprzy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Magdaleny Śnieguli
po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2023 r. na rozprawie
sprawy radcy prawnego B. K. nr. wpisu (...)

obwinionego o:

- popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w związku z art. 37 ust. 4 w związku z art. 37 ust. 5 Kodeksu Etyki Radców Prawnych oraz,

- popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w związku z art. 6 w związku z art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego,

w związku z odwołaniem pokrzywdzonej od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie pod sygn. akt OSD/KR 67/20,

orzeka:

- I. zmienia pkt I zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że orzeka karę nagany,
- II. zmienia pkt II zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że orzeka karę pieniężną w wysokości 3.000,00 (słownie: trzy tysiące złotych),
- III. uchyla pkt III zaskarżonego orzeczenia,
- IV. w pozostałym zakresie utrzymuje w mocy zaskarżone orzeczenie,
- V. zasądza od obwinionego koszty postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w zryczałtowanej kwocie 1.000,00 zł (słownie: jeden tysiąc złotych) płatne na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Uzasadnienie

W dniu 24 marca 2021 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych, w konsekwencji skierowania przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych wniosku o ukaranie radcy prawnego B.K., wydał orzeczenie w sprawie prowadzonej pod sygn. akt OSD/KR67/20, w którym uznał obwinionego winnym zarzucanych mu czynów w postaci:

- popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 75) w związku z art. 37 ust.

4 w związku z art. 37 ust. 5 Kodeksu Etyki Radców Prawnych oraz,
- popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 75) w związku z art. 6 w związku z art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego,
wymierzając mu za każdy z czynów karę upomnienia oraz karę łączną upomnienia.

Od wskazanego wyroku odwołanie złożyła pokrzywdzona B.T., w zakresie orzeczonych kar oraz kary łącznej, wnosząc jednocześnie o orzeczenie wobec obwinionego kary w postaci pozbawienia go prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego. Wobec takiego sposobu zaskarżenia wydanego orzeczenia, sąd II instancji władny był jedynie do utrzymania w mocy zaskarżonego orzeczenia lub jego zmiany na niekorzyść obwinionego.

W dniu 26 października 2021 r. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, w sprawie prowadzonej pod sygn. akt WO- 108/21, zainicjowanej odwołaniem pokrzywdzonej od orzeczenia OSD OIRP, orzekł o utrzymaniu w mocy zaskarżonego orzeczenia, wobec uznania, że orzeczona wobec obwinionego kara dyscyplinarna spełnia zasady wymiaru kary oraz nie było podstaw do uznania jej jako rażąco niewspółmiernej.

Zastępca Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie oraz pełnomocnik pokrzywdzonej wnieśli kasacje od orzeczenia WSD KIRP w Warszawie z dnia 26 października 2021 r. Obie kasacje zostały złożone na niekorzyść obwinionego radcy prawnego B.K. Zastępca Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego KIRP w treści kasacji wskazał na rażąco niewspółmierność kary, która w jego opinii jest zbyt łagodna, co stanowi wynik nieuwzględnienia przez Sąd we właściwy sposób wagi i ciężaru gatunkowego popełnionych przez radcę prawnego B.K. przewinień dyscyplinarnych, ich szkodliwości społecznej i korporacyjnej oraz stopnia zawinienia radcy prawnego. We wniosku kasacji Zastępca Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego KIRP wniósł o zmianę orzeczonych kar na karę pieniężną w wysokości dziesięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego za pierwszy z zarzucanych czynów oraz naganę za drugi czyn, a ponadto również orzeczenie zakazu wykonywania patronatu na okres jednego

roku. Pełnomocnik pokrzywdzonej również wskazywał na niewspółmierność kary, podnosząc poza okolicznościami wskazanymi w skardze Rzecznika, które według wnoszących skargę miały wpływ na orzeczoną przez Sąd karę, również zachowanie obwinionego po popełnieniu przewinień dyscyplinarnych, skutki przewinień dyscyplinarnych dla pokrzywdzonej. Pełnomocnik pokrzywdzonej podtrzymał wnioski z odwołania od orzeczenia pierwszej instancji w zakresie wymierzenia kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego zarówno jako kary jednostkowej za oba zarzucane czyny jak również takiej samej kary łącznej.

Wniesione kasacje zostały rozpoznane łącznie przez Sąd Najwyższy Izbę Odpowiedzialności Zawodowej na rozprawie w dniu 20 października 2022 r. w sprawie pod sygn. akt II ZK 67/22. Sąd Najwyższy wydanym wyrokiem uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę obwinionego radcy prawnego B.K. przekazał Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy podzielił stanowiska zawarte w kasacjach i uznał orzeczone kary upomnienia za zbyt łagodne.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie zważył, co następuje:

Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał odwołanie obwinionej tylko częściowo za zasadne – jednakże jedynie z uwagi, na związanie stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w wyroku w przedmiocie zbytnej łagodności orzeczonych kar dyscyplinarnych.

W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd Najwyższy podzielił opinię skarżących w zakresie rażącej łagodności kar orzeczonych wobec obwinionego, zarówno w zakresie kar jednostkowych jak również kary łącznej. W treści stanowiska Sądu Najwyższego brakuje jednak wskazania jakie czynniki zdaniem sądu i w jaki sposób, uzasadniałyby orzeczenie kar wyższych aniżeli dotychczas orzeczone, poza odniesieniami się do wartości jakimi kierować winien się profesjonalny pełnomocnik, Sąd Najwyższy skoncentrował się na „wykorzystaniu okazji” i zatrzymaniu dla siebie pieniędzy należnych pokrzywdzonej pomijając okoliczność, że obwinionego ukarano za potrącenie – co ze swej definicji zakłada istnienie dwóch wierzytelności.

Zauważyć należy, że Sąd Najwyższy, pomimo wymogów zawartych w art. 442 w zw. z art. 518 k.p.k w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych, nie dokonał w treści uzasadnienia żadnych konkretnych wskazań ani zapatrywań prawnych, które byłyby pomocne przy ponownym wymierzaniu kary. Pomimo tego WSD ponownie rozpoznając sprawę miał na względzie stanowisko Sądu Najwyższego, który uznał orzeczone kary upomnienia za zbyt łagodne.

Mając na uwadze powyżej przytoczone okoliczności, Wyższy Sąd Dyscyplinarny w zakresie pierwszego z zarzucanych obwinionemu czynów, wskazuje w pierwszej kolejności, że zarzucany obwinionemu czyn, zgodnie z przyjętą w dniu 8 lipca 2022 r. a obowiązującą od 1 stycznia 2023 r. nowelizacją Kodeksu Etyki Rady Prawnego obecnie nie jest objęty penalizacją dyscyplinarną. Aktualne art. 37 ust. 4 KERP brzmi następująco: „Radca prawny nie może przekazać środków z tytułu zapłaty wynagrodzenia z rachunku odrębnego na swój rachunek bez zgody klienta. Jeżeli jednak umowa o świadczenie pomocy prawnej zawarta została co najmniej w formie dokumentowej, a klient opóźnienia się z zapłatą wymagalnego wynagrodzenia radcy prawnego lub jego części, radca prawny ma prawo potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością klienta o wypłatę środków znajdujących się w dyspozycji radcy prawnego”. Przy czym zaznaczyć należy, iż w sprawie niniejszej umowa przewidująca wysokość wynagrodzenia była zawarta na piśmie – a więc w formie dokumentowej.

Wobec powyższego, wskazać należy, że złożenie przez obwinionego środka (co w niniejszej sprawie nie miało miejsca), umożliwiłoby odpowiednie zastosowanie przez WSD na podstawie art. 74¹ pkt 2) ustawy o radcach prawnych art. 4 Kodeksu karnego, i uniewinnienie obwinionego poprzez zastosowanie postanowień Kodeksu Etyki Rady Prawnego obowiązujących po 1 stycznia 2023 r. jako względniejszych dla sprawcy. Jednakże brak odwołania obwinionego spowodował brak konieczności rozstrzygnięcia przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny o kwestiach intertemporalnych z uwagi na okoliczność, iż odpowiedzialność dyscyplinarna obwinionego została przesądzona już w zaskarżonym wyłącznie w zakresie kary orzeczeniu OSD

Na marginesie zaznaczyć należy, że na podstawie art. 74¹ pkt 2) ustawy o radcach prawnych, znajdzie zastosowanie w postępowaniach dyscyplinarnych prowadzonych wobec radców prawnych art. 4 § 4 Kodeksu karnego, który stanowi „*Jeżeli według nowej ustawy czyn objęty wyrokiem nie jest już zabroniony pod groźbą kary,*

skazanie ulega zatarciu z mocy prawa.” Co może stanowić wskazówkę dla organów samorządu powołanych do wykonywania kar dyscyplinarnych.

Odnosząc się do dyrektywy wymiaru kary, WSD nie zgadza się z pokrzywdzoną w zakresie, w którym twierdzi, że doszło do szkody w jej majątku. W niniejszej sprawie obwiniony zawarł z pokrzywdzoną umowy na obsługę prawną, które stanowiły podstawę jego roszczeń wobec klientki. Ważność tych umów nie był kwestionowana. Wobec powyższego, na gruncie prawa cywilnego, obwiniony był uprawniony do dokonania potrącenia, zgodnie z posiadanym roszczeniem. O szkodzie natomiast, można by było mówić dopiero w sytuacji zaistnienia w majątku osoby straty lub utraty korzyści. Nie można mówić natomiast o stracie, w sytuacji, gdy istnieje prawnie skuteczna podstawa dochodzenia należności. O istnieniu wzajemnych należności świadczy także sentencja orzeczenia OSD, która stanowi o dokonaniu (wówczas zakazanego) potrącenia, które byłoby niemożliwe gdyby pokrzywdzona nie była dłużnikiem wobec radcy prawnego. Pokrzywdzona nie zaskarżyła orzeczenia, co do zasady a jedynie, co do kary – co w praktyce oznacza, że nie kwestionowała ustaleń faktycznych OSD .

Z uwagi na treść orzeczenia Sądu Najwyższego oraz związanie WSD zakresem zaskarżenia, pomimo istotnych przesłanek mogących powodować przekonanie o słuszności wcześniej orzeczonej kary, dokonano jej zaostrzenia poprzez orzeczenie nagany wobec obwinionego, celem realizacji funkcji kary w zakresie społecznego oddziaływania oraz w celach zapobiegawczych i wychowawczych, które ma ona osiągnąć w stosunku do obwinionego.

Odnosząc się do drugiego z czynów opisanych w wyroku skazującym (nieobecność na dwóch rozprawach), wskazać należy, że również w tym zakresie w treści uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego brak jest wskazań, dla których Sąd Najwyższy zdecydował o rażącej niewspółmierności orzeczonej kary w odniesieniu do przedmiotowego czynu. Jednocześnie zaznaczyć należy, że zakres zaskarżenia, zarówno kasacją Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, jak również pełnomocnika poszkodowanej, nie pozwala WSD w Warszawie na ingerencję w zakresie oceny stanu faktycznego czy opisu zarzucanego czynu. Jednakże nie wyklucza to możliwości podjęcia inicjatywy dowodowej w zakresie okoliczności mających wpływ na indywidualizację wymierzonej kary. W tym celu konieczne było dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z pisma OSD OIRP z dnia 22 lutego 2023 r. oraz kopii orzeczenia OSD OIRP z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie o

sygn. OSD/KR/9/21. O dopuszczenie i przeprowadzenie tych dowodów wnioskowała również pokrzywdzona w piśmie z dnia 9 stycznia 2023 r. oraz piśmie skierowanym przez pokrzywdzoną do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (przekazane do WSD w Warszawie przez Ministerstwo Sprawiedliwości w dniu 16 lutego 2023 r.)

Dowód:

- pismo OSD OIRP z dnia 22 lutego 2023 r.
- orzeczenie OSD OIRP z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie sygn. akt OSD/KR/9/21
- pismo pokrzywdzonej B.T. z dnia 9 stycznia 2023 r.
- pismo Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 16 lutego 2023 r., w którym przekazano pismo pokrzywdzonej kierowane do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości

Z ujawnionych w przewodzie sądowym dokumentów wynika, że obwiniony był już poprzednio skazany za tożsame przewinienie dyscyplinarne na karę upomnienia. Wobec powyższego, mając na uwadze treść orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2022 r., pomimo braku w jego treści wskazań co do podstaw zaostżenia kary, jak również fakt, że orzeczona wcześniej kara nie spełniła swoich celów, a obwiniony działał w warunkach powrotu do deliktu dyscyplinarnego, uzasadniona w ocenie WSD w Warszawie była zmiana orzeczonej kary z upomnienia na karę grzywny w wysokości 3 000 złotych.

W związku z treścią pisma obwinionego z dnia 4 stycznia 2023 r., które zostało ujawnione na rozprawie w dniu 23 lutego 2023 r., WSD KIRP w Warszawie czuje się w obowiązku odniesienia się do treści twierdzeń przedstawionych przez obwinionego radcę prawnego B.K. Niewątpliwie, jako środowisko zawodowe radców prawnych, zważać powinniśmy na ochronę praworządności funkcjonującej w Rzeczypospolitej Polskiej. Jednakże z tego samego względu, zobowiązani jesteśmy do funkcjonowania w granicach prawa. Tym samym, mimo zrozumienia dla argumentów wskazanych w piśmie obwinionego, wskazać należy, że w konsekwencji przytoczonego przez niego orzeczenia TSUE, władza ustawodawcza w Polsce podjęła działania mające na celu zmianę ustawy o Sądzie Najwyższym, mając na celu usunięcie wątpliwości wskazanych w treści tego orzeczenia. Nadużyciem w ocenie WSD jest twierdzenie, że wszelkie tezy po-

czynione przez TSUE co do istnienia i funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego mają bezpośrednie zastosowanie do Izby Odpowiedzialności Zawodowej tego sądu, skoro oparte są na innych przepisach prawnych. Zauważyć należy również, że zmiany ustawodawcze poczynione po wskazywanym wyroku TSUE z dnia 15 lipca 2021 r. sygnatura sprawy C-791/19, doprowadziły do wprowadzenia w systemie funkcjonowania Sądu Najwyższego tzw. testu bezstronności. Zobowiązuje on osobę kwestionującą niezawisłość sędziego orzekającego w sprawie do wskazania okoliczności mających wpływ na ewentualną stronniczość sędziego, z jednoczesnym wyłączeniem możliwości powoływania się wyłącznie na tryb jego powołania (art. 29 § 4 Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1904 z późn. zm.). Jednocześnie na podstawie art. 29 § 5 wskazanej ustawy *„Dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w § 7, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.”*. W piśmie obwinionego, WSD w Warszawie nie znajduje podstaw stanowiących o możliwości wystąpienia okoliczności mogących doprowadzić do opisanego powyżej skutku. Natomiast jednocześnie zaznaczyć należy, że kwestionowanie niezawisłości sędziów Sądu Najwyższego winno mieć miejsce w czasie postępowania prowadzonego przez ten sąd, a nie po jego zakończeniu.

Pod rozwagę składu orzekającego skierowano również wniosek obwinionego zawarty w piśmie z dnia 9 lutego 2023 r. o odroczenie rozprawy w związku z niemożliwością stawiennictwa w wyznaczonym przez WSD w Warszawie terminie. W ocenie WSD KIRP w Warszawie, wniosek ten nie zasługiwał na pozytywne rozpoznanie, a nieobecność obwinionego nie tamowała rozpoznania sprawy. Wskazać należy, że zgodnie z art. 68³ ust. 5 ustawy o radcach prawnych *„Należyte usprawiedliwienie niestawienia obwinionego lub jego obrońcy na rozprawie lub na wezwanie rzecznika dyscyplinarnego wymaga wskazania i uprawdopodobnienia wyjątkowych przyczyn, zaś w przypadku choroby - przedstawienia zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie organu prowadzącego postępowanie.”*. Czas, który upłynął pomiędzy zawiadomieniem obwinione-

go o wyznaczonym terminie rozprawy (doręczono zawiadomienie w dniu 10 stycznia 2023 r.) a informacją o niemożliwości stawiennictwa, powoduje uzasadnione wątpliwości w zakresie wyjątkowości wskazywanych okoliczności. Zawiadomienie o terminie rozprawy ze stosownym wyprzedzeniem pozwalało obwinionemu na zaplanowanie wyjazdu w innym terminie. Obwiniony nie wykazał też, że wyjazd był zaplanowany przed wyznaczeniem terminu rozprawy ani też, że nie można było go przełożyć. Ponadto zaznaczyć również należy, że jeśli obwiniony miał wątpliwości co do możliwości zapewnienia ochrony swoich interesów bez jego obecności, miał możliwość ustanowienia obrońcy. Mając powyższe na względzie WSD, uznał że nieobecność obwinionego jest nieusprawiedliwiona. WSD uznał również, że nieobecność obwinionego nie tamuje przeprowadzenia rozprawy w postępowaniu odwoławczym wobec braku potrzeby i możliwości uzupełniania materiału dowodowego poprzez jego wysłuchanie, a także, że względu na fakt, że wszelkie okoliczności niniejszej sprawy zostały wyjaśnione i żadna ze stron nie zaskarżała orzeczenia w tym zakresie.

O kosztach postępowania dyscyplinarnego orzeczono na podstawie art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych związku z o § 1 ust. 1 pkt 2) i § 1 ust. 2 Uchwały nr 86/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 20 marca 2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego, biorąc pod uwagę w szczególności rodzaj i stopień zawichości sprawy.